

Nr. A83/041

4 oktober 1983

NEDERLANDS BEZOEK AAN HONGAARSE VREDESGROEPEN

Volgens berichten in de Nederlandse pers *) hebben vertegenwoordigers van de Nederlandse vredesbeweging, de officiële Hongaarse Vredesraad (HVR) én de 'vrije vredesgroep DIALOOG' in de eerste week van september in Hongarije gezamenlijk de vredesproblematiek besproken.

Het gesprek, dat plaatsvond op uitnodiging van de HVR na een initiatief van de Nederlanders, zou volgens die berichten het begin inluiden van een nieuwe politiek van de Nederlandse vredesbeweging om nl. tegelijkertijd met de officiële en de onafhankelijke vredesgroeperingen in de Oosteuropese landen te spreken. In de pers wordt de bijeenkomst over het algemeen gezien als een stap in de goede richting omdat DIALOOG vanaf het begin van 1983 onder toenemende druk van de overheid was komen te staan.

Om een aantal redenen moet echter gevreesd worden dat de onafhankelijke vredesgroep DIALOOG, vooropgesteld dat de groep nog zelfstandig bestaat, nogal sterk in de greep is geraakt van de overheid die haar wellicht wil benutten voor contacten met Westerse vredesbewegingen.

In deze FOCUS wordt achtereenvolgens aandacht besteed aan het ontstaan en de doelstellingen van DIALOOG, aan de houding van de Hongaarse overheid tegenover de groep en de Sovjet-waardering daarvoor, en aan het gesprek van de Nederlanders met de HVR en DIALOOG.

---

*) Trouw 7-9-'83
De Waarheid 7-9-'83

NEDERLANDS BEZOEK AAN HONGAARSE VREDESGROEPEN

Ontstaan en doelstellingen van DIALOOG

De 'vredesgroep voor DIALOOG' ontstond in de zomer van 1982.

Volgens woordvoerder als antwoord op het groeiend cynisme dat werkelijke vrede niet dichterbij komt door de officiële verklaringen over wapenvermindering en vredelievende intenties.

DIALOOG presenteerde zichzelf als een a-politieke vredesbeweging, waarin alle groeperingen en overtuigingen verenigd zouden moeten zijn. In een 'beginselverklaring' richtte ze zich dan ook op marxisten en gelovigen, op de regering en zelfs punkers *). De groep stelde nadrukkelijk dat het doel van de vredesbeweging niet de omverwerping van het socialistisch maatschappelijk systeem was: een niet overbodig gebaar in de richting van de overheid, omdat het simpele bestaan van een onafhankelijke beweging al een inbreuk op dat systeem is.

De politiek van DIALOOG richtte zich met de leuze "Europa moet toebehoren aan hen die er wonen" op een gelijke vermindering van de invloed van de machtsblokken in Europa. Een éenzijdige kritische houding tegenover één van de supermachten was in haar ogen dan ook ongewenst.

De houding van de overheid

Geheel passend in het 'liberale' beeld dat in het Westen van Hongarije bestaat, namen de autoriteiten aanvankelijk een afwachtende houding aan tegenover DIALOOG.

Tijdens een vergadering van de vredesgroep op 27 juli 1982 waren dan ook vertegenwoordigers van de officiële Vredesraad aanwezig. Besloten werd tot de stichting van een "vredescentrum" van DIALOOG in Budapest waaraan ook een boekhandel en uitgeverij gekoppeld zouden worden.

De Vredesraad liet echter wel doorschemeren dat dit nog niet betekende dat er een brede overeenstemming bestond.

De welwillende houding van de overheid kwam in november 1982 opnieuw naar voren toen DIALOOG in de gelegenheid werd gesteld in het gebouw van de HVR een grote vergadering te beleggen. De vredesgroep wist zich daarmee in een bijzondere positie, temeer omdat deze gebeurtenis min of meer samenviel met krachtig politie-optreden tegen het illegale boekwinkeltje van de bekende dissident

---

*) FAZ, 16-7-'83

, en een scherpe aanval in het partijdagblad NEPSZABADSAG op oppositionele schrijvers.

In januari '83 veranderden de Hongaarse autoriteiten hun houding in voor DIALOOG ongunstige zin. Het Hongaarse persbureau MTI waarschuwde de onafhankelijke vredesbeweging voor dwalingen :

"Echte vredesstrijders zouden moeten weten welke regeringen en bondgenootschappen geïnteresseerd zijn in bewapening en militair overwicht, en welke de gezamenlijke veiligheid op een lager of zelfs tot nul gereduceerd bewapeningsniveau nastreven en derhalve geïnteresseerd zijn in actuele beperkende maatregelen. Op grond hiervan kan er geen sprake zijn van een 'onafhankelijke vredesbeweging'".

Het natuurlijk bondgenootschap van de socialistische staten en de vredesstrijder werd benadrukt in de rede die partijleider in april '83 hield voor het Centraal Comité van de Hongaarse Socialistische Arbeiderspartij. Hij haalde daarin fel uit naar de activiteiten van 'oppositionelen', die hij verweet uit te zijn op een confrontatie met het socialistische systeem. Het is onaanvaardbaar voor de partij, aldus , dat sommige groeperingen zich willen ontwikkelen tot een platform :

"In dit verband moet de partij een helder standpunt vertolken : bij ons garanderen de maatschappelijke organisaties een ieder uitvoerige participatiemogelijkheden. Daárin hebben alle eerlijke mensen een plaats, en dáárin kunnen zij verschillende opvattingen naar voren brengen. Wij zullen vijandige activiteiten noch in het kader van het Nationale Front *), noch in het kader van de vredesbeweging legaliseren en evenmin de uitbouw van oppositionele bases dulden".

Van een praktische samenwerking tussen de 'vrije onafhankelijke vredesgroep' en de officiële instellingen kon in de aldus ontstane situatie geen sprake meer zijn

Verwarring rond DIALOOG

In mei '83 greep de politie nog niet in toen DIALOOG met een grote groep aanhangers onder eigen leuzen deelnam aan een manifestatie van de HVR, maar een internationaal vredeskamp, dat van 4 tot 10 juli in Hongarije gehouden werd onder de vlag van DIALOOG, werd door politie-optreden en

---

*) Het Nationale Front is de overkoepeling van alle politieke en maatschappelijke organisaties, die de leidende rol van de communistische partij erkent.

tegenwerking van de autoriteiten dermate gefrustreerd dat het voortijdig moest worden afgebroken *)).

Naar aanleiding van die gebeurtenissen, die sterk contrasteerden met het uitgangspunt van DIALOOG om zich niet tegenover de overheid op te stellen, besloot een meerderheid van de aanhang op 9 juli de groep op te heffen.

Mogelijkerwijs echter heeft een klein aantal sympatisanten geweigerd zich bij de gang van zaken neer te leggen, en besloten de acties, desnoods ondergronds, voort te zetten : op 28 juli werden in elk geval drie leden van DIALOOG door de politie opgepakt wegens hun symbolische actie bepaalde gebieden tot kernwapenvrije zônes te verklaren **). Op de aanhouding volgden huiszoekingen en vervolging van de verdachten wegens overtreding van de perswet ***).

De officiële Vredesraad toonde zich overigens zeer verrast over het lot van DIALOOG. De secretaris-generaal van de HVR, , verklaarde tegenover het persbureau Reuter nooit enige bedenking tegen het initiatief gehad te hebben. Op sommige punten bestond er zelfs overeenstemming, al zag hij geen aanleiding om zijn eigen 'onafhankelijkheid' van de regering even nadrukkelijk voorop te stellen :

"Het feit dat wij de politiek van de regering steunen betekent niet dat wij niet onafhankelijk zijn. Totnutoe zijn we echter tevreden met wat de regering aan vredesactiviteiten heeft laten zien ****)".

Ook , de president van de officiële Jeugdvredesraad, verklaarde de activiteiten van de groep nooit beschouwd te hebben als tegengesteld aan het beleid van de Hongaarse overheid *****).

---

*) In een aantal artikelen in dag- en weekbladen (o.a. De GROENE, 13-7-'83, en The GUARDIAN 4-8-'83) hebben enkele buitenlandse vredesactivisten die aanwezig waren in het kamp beschreven op welke moeilijkheden de organisatoren waren gestuit en hoe de politie met haar permanente aanwezigheid de opzet van het kamp dwarsboomde. Uiteindelijk werden de buitenlanders na langdurige verhoren simpelweg over de grens gezet.

**) NRC 29-7-(83

***) FAZ 3-8-'83

****) OSTEUROPA augustus '83 pag. 604

*****) RFE, vol.8 no. 36, II.

Kremlin-waardering voor _____'s aanpak

Tijdens de besprekingen die de Hongaarse partijleider _____ in juli in Moskou hield met _____ is sterk de nadruk gelegd op ideologische vraagstukken. Bij die gelegenheid verzekerde _____ de Sovjetleider ervan dat "de volksmacht in Hongarije sterk (was) en de partij de erkende leidende kracht in de maatschappij" *). Voor DIALOOG betekende deze verklaring dat er geen ruimte meer gelaten werd om onafhankelijk van de partij activiteiten te ontplooiën. Dat Moskou er vertrouwen in had dat het in Hongarije niet net zo zou gaan als in Polen in het eerste jaar van SOLIDARITEIT, bleek uit het feit dat _____ met de _____-orde vereerd werd, de hoogste Sovjetonderscheiding.

Nederlandse gesprekken met de Hongaarse Vredesraad en DIALOOG

In het licht van deze ontwikkelingen was het verrassend dat volgens de Nederlandse pers een delegatie van de Nederlandse vredesbeweging begin september in Hongarije gesprekken kon voeren met de HVR samen met DIALOOG, die ineens nog, of opnieuw, bleek te bestaan.

Het gesprek, dat in De Waarheid aandacht kreeg onder de kop "Vredesgroepen uit Nederland krijgen Hongaren om tafel"**) werd gezien als het eerste positieve resultaat van het nieuwe beleid van de Nederlandse vredesbeweging inzake contacten met het Oostblok.

Tot voor kort had het beleid van het IKV zich slechts gericht op contacten met de onofficiële groepen, maar de resultaten daarvan waren als gevolg van de tegenwerking van de Oosteuropese autoriteiten teleurstellend. De nieuwe politiek, die de naam 'tweesporenbeleid' draagt, gaat er van uit dat om druk op die autoriteiten uit te oefenen niet langer alleen met de onafhankelijke vredesbeweging gepraat moet worden, maar tegelijk ook intensieve contacten met de officiële instituten onderhouden dienen te worden ***). Op die manier hoopt men de druk op te bouwen, die "nodig is omdat de supermachten vanwege de enorme belangen van hun wapenwedloop niet op eigen kracht tot ontwapening kunnen komen"****). Het IKV hoopt dat deze tweesporenbenadering de onofficiële groepen ten goede zal komen en vruchtbaarder zal zijn dan de eenkennige politiek van voorheen *****).

---

*) NRC, 21-7-'83. _____ zou deze verklaring, evenals zijn opmerkingen van april, herhalen tijdens een interview dat hij tijdens zijn bezoek aan Finland op 22 september gaf aan de HELSINGIN SANOMAT.

**) De Waarheid 7-9-'83

***) De Waarheid, 13-7-'83

****) Elseviers magazine 17-9-'83

*****) Trouw 7-9-'83

Ook het Hongaarse persbureau MTI maakte melding van het 'ronde tafel gesprek', maar in tegenstelling tot de Nederlandse pers noemde het als Hongaarse deelnemer alleen de HVR *).

Er zijn sterke geruchten dat de autoriteiten ook zeker niet van plan zijn geweest contacten toe te staan tussen de Nederlanders en DIALOOG, en dat zij slechts als een kleine tegemoetkoming aan de Nederlandse verlangens na afloop van de officiële besprekingen een korte bijeenkomst hebben toegestaan met enkele leden van de tot een heel klein groepje geslonken aanhang van DIALOOG.

Deze starre houding kan ook gedestilleerd worden uit de voorwaarden die volgens De Waarheid **) door de Hongaarse autoriteiten aan de vredesgroep gesteld zijn in ruil voor contact met Westerse activisten, en die het niet rechtvaardigen nog langer van een 'onafhankelijke' groep te spreken :

- DIALOOG moet positief staan tegenover het socialisme in Hongarije
- DIALOOG moet positief staan tegenover het Warschaupact
- DIALOOG moet positief staan tegenover de vredespolitiek van de Hongaarse overheid.

In de praktijk zal dit betekenen dat de groep geen kritiek mag hebben op het regeringsbeleid of op de machtspolitiek van de Sovjet-Unie, en dat ze hetzelfde profiel zal moeten aannemen als de officiële Hongaarse Vredesraad.

Het Nederlandse enthousiasme over het positieve resultaat van het nieuwe beleid lijkt dan ook op z'n minst voorbarig, ook al omdat de gestelde voorwaarden duidelijk maken dat de kans dat Nederlandse vredesactivisten druk zullen kunnen uitoefenen op de Hongaarse machthebbers erg klein is. zal er bijvoorbeeld weinig behoefte aan hebben in contact te treden met IKV-secretaris , zolang die niet alleen het afschrikkingssysteem afwijst, "maar ook het socialisme zoals dat in Oost-Europa systeem is" ***). Ook diens bewering dat de druk op de supermachten vanuit de democratieën legaal en luidop uitgeoefend moet worden, en "vanuit de totalitaire staten via illegale actie en samenwerking met de vredesbeweging in vrije landen"****) zal op weinig bijval stuiten.

Als zegt : "In al die negen jaar dat ik in het IKV zit heb ik nog nooit één politicus weten te bekeren" ****), moet betwijfeld worden of hem dit nu plotseling wèl in Oost-Europa zou lukken.

---

*) MTI, 9 september. Nieuw in het MTI-bericht was de mededeling dat HVR volgend jaar naar Nederland zou komen.

**) De Waarheid 7-9-'83

***) De Volkskrant 20-9-'83

****) Elseviers Magazine 17-9-'83

*****) De Waarheid 13-9-'83

Tenslotte : naar verluidt zou men zich in leidinggevende kringen in Hongarije zorgen beginnen te maken over de lof die men regelmatig vanuit het Westen krijgt toegezwaard, zoals door de Nederlandse pers of recentelijk nog door de Amerikaanse vice-president . Gedragingen in Oostbloklanden die aanleiding geven tot Westerse waardering kunnen namelijk gemakkelijk tot gevolg hebben dat Moskou zich genoodzaakt ziet die landen terwille van de orthodoxie tot de orde te roepen.